

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm II. Dilectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

nuntiat impedimentum subesse, aut juridicè probatum esse. Aliud exemplum habetur *in l. 1. C. De Ordin. judiciorum.* si filio aut Tutori, nomine pupilli cōtra hæredem scriptum agenti petitione hæreditatis, objiciatur, quòd sit filius adulterinus, iudex satisfacit, si super principali desinat, adjudicando alterutri parti petitionem hæreditatis, ex eo enim apparebit indirectè, quid de statu seu natiuitate filij sentiendum sit.

4 Excipe si iudex ne indirectè quidem super exceptione seu articulo incidente cognoscere queat, quia causa Ecclesiastica est, tum quæstione principali superfedere debet, donec incidens in foro Ecclesiastico decisa sit, uti habetur *infra b. t. c. 3.* Aliud exemplum: si Actori mutuum repetenti objiciatur, pactum fecisse de non petendo aut condonasse, potest iudex post auditas utrinque probationes tum Actoris de mutuo dato, tum Rei excipientis de condonatione factâ unam sententiâ ferre super quæstione principali seu absoluendo Reum, ita ut indirectè pronuntiet donationem interuenisse, aut legitimè probatam esse, seu eundem condemnando, ita ut indirectè pronuntiet, donationem probatam non esse.

5 Locuti autem sumus duntaxat de Exceptionibus, quæ & quatenus peremptoriæ sunt, atque incidentes dici solent, seu iustitiam causæ principalis concernentes, at verò dilatoriæ exceptiones, & quæcunque ad impediendum processum causæ principalis objiciuntur, atque vocabulo generali *emergentes*, dicuntur v. g. Judicem vel Actorem excommunicatum esse, iuxta *c. Exhibita. 19. De Judic.* Item litem ab Actore intentatam latâ jam sententiâ vel juramento aut transactione finitam esse, & idèd ulterius super ea procedi non posse, tales exceptiones prius cognosci ac decidi debent, quam in causâ principalis tractatione procedatur, ut docet *Barr. in l. 1. n. 7. C. De Ordin. judiciorum.*

¶ (O) ¶

CAPITVLVM. II. Dilectus.

PARAPHRASIS.

Abbas de Ferentino coram Innocentio III. questus est contra Nobiles de Artone, quia manu armatâ ad Monasterium venientes, prædam animalium, aliâque damna intulerunt, petiitque sibi iustitiam administrari, sed Nobiles in præsentia Papæ, lite nondum contestatâ obiecerunt, quòd ipsi per dolum & violentiam Abbatis Castrum Sirati amiserint, quâ ob rem rogant se prius restituî, quàm Abbati respondere cogantur, præsertim cum per testes suam innocentiam in continenti probare velint, Ex parte Abbatis replicatum est, quòd ab ipso restitutio peti nequeat, quia non fuerat spoliator, præsertim cum dictum castrum ad monasterij proprietatem pertineat, quod nec ipsi adversarij negare possint, & æquum esse ut verus Dominus ad quem res sua ab alio possessa devenit, eius retinendæ commodum habeat, cum, ut supra dictum, iudicium possessorium recuperandæ contra spoliatorem tantum intentari queat. Ad hæc respondet Innocentius, esse distinguendum, si enim quæstio spoliationis à Nobilibus proposita fuisset in modum actionis seu reconventionis, tunc censerent deberent mutue actiones & petitiones, atque eius actio videlicet Abbatis qui prior proposuit, prius tractanda foret, iuxta *juris Regul. ff. De Judic.* Qui prior appellat (seu ad iudicem provocat) prior agat: ita tamen, ut ambæ petitiones ac quæstiones vicissim tractatæ (secundum partes suas) unâ demum sententiâ terminarentur. Sed quia nobiles causam spolij per modum exceptionis proposuerunt, idèd interloquendo pronuntiat Pontifex, ut probationes super exceptione prius audiantur, eaque legitimè probatâ Nobiles non cogantur Abbati super petitionis respondere, priusquam Castrum restitutionem fecisset, cum spoliatus spoliatori ante restitutionem respondere non te-

rea-

neatur. Verumtamen hæc ita accipienda non sunt, quasi probata exceptione spoliationis, idcirco Castrum restitutio nobilibus faciendâ sit. Quemadmodum etiam videre est in teste, qui si per oppositam exceptionem criminis, à testimonio repellatur, tamen si exceptio probata sit, non ideò pœnâ juris ordinariâ puniendus est, sed duntaxat à testimonio ferendo arcendus; idque propterea, quòd contra ipsum testem actio seu accusatio mota non fuerit. Sed neque testes, quorum testimonia tanquam falsa reprobantur, idcirco inter infames censentur.

S V M M A R I V M.

1. *Qui alterum spoliavit, in pœnam super jure suo quocunque non auditur contra spoliatum, nisi prius spoliatum ei restituat.*
2. *Potest Actori spoliatio objici vel per modum actionis, vel per modum exceptionis & utrobique diversi effectus producuntur.*
3. *In quibus causis exceptio spoliationis locum non habeat.*
4. *Si actio non est instituta contra testem, non potest ex actis talis iudicii puniri, etiam si a testimonio ferendo ob crimen obiectum & probatum repulsus sit.*

NOta si quis alterum spoliaverit, & postea ipsi litem moveat, conventus non tenetur ei respondere, donec restitutus sit, uti plenius habetur in *c. 1. De restitut. spol.* & est hæc exceptio spoliationis dilatoria, ideòque ante litis contestationem proponenda, præterquam si post litis contestationem spoliatio contigisset, vel cum primum cognita fuisset, ut *DD. apud Innoc. hic n. 5.* limitant, & sequitur *Panorm. n. 33.* Sed quid in hoc casu responderi debet ad replicationem Abbatis, quòd ipse non spoliatus, & quòd Castrum secundum proprietatem ad monasterium notoriè spectet. Dico cum *gl. hic, verb. Contra spoliatorem. Innoc. n. 2.* quòd Abbas vel iusserit Castrum violenter occupari, vel occupationem ratam habuerit, & possessionem nomine Monasterij assentiente & favente conventu detinuerit, aut fortasse non iste Abbas, contra quem excipiebatur, sed

eius antecessor nomine totius Monasterij spoliaverat, cum enim id fecerit tanquam caput Monasterij, etiam successor eius tenebitur, ut *Innoc. hic docet n. 5.* Fuit autem castrum hoc feudum Monasterij, ideòque jure utilitatis seu usufructus nobiles spoliaverat Abbas cum conventu. Alioqui verò si Conventus in spoliationem non consensisset nec ratam habuisset, actio nomine Monasterij instituta, non potuisset repelli obiectio-
ne spoliationis factæ à solo Prælate, quia delictum personæ, non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare. *Reg. 26. in 6.* Secus autem est, si conventus etiam deliquit, ita *gl. hic notat. verb. Ipsius dolum, & gl. in cit. reg. verb. delictum.* Etenim hæc pœna quædam est, quòd qui alterum spoliavit, super jure suo quocunque, non audiatur contra spoliatum, nisi prius ei spoliatum restituat, ergo proprium autorem tenere debet, & non in alios derivari innoxios.

Nota II. Spoliatio Actori duobus modis objici potest, vel per modum actionis, adeòque novam & propriam ei litem vicissim intentando, tum duæ causæ sunt simul tractandæ, iuxta *cap. 1. de mut. petit.* vel per modum exceptionis processum judicarium differentis seu excludentis, donec restitutio facta sit, multum autem inter hæc duo interest; nam in priori casu, si spoliatus spoliationem probaverit, absolute restituendus est, tamen si se Dominum rei esse non probaverit, *c. Gravus. De Restitut. spoliat.* At verò in secundo casu Actor restitutionem facere non cogitur absolute, sed sub cõditione, si actionem suam prosequi velit; non enim auditur, nisi prius factâ restitutione. Ratio est, quia iudex non impertit suum officium partibus, nisi quatenus actum est seu propositum in iudicio, atque spoliatus ut ponimus, actionem ipse non proposuit, sed solum exceptionem contra actionem & intentionem adversarij, ergo probatâ exceptione suâ id solum consequi debet, ut actor repellatur, donec restitutionem fecerit. Porro repulso auctore à petitione, si conventus deinde agere velit ad restitutionem consequendam, novo iudicio novisque probationibus opus erit,

rit, uti glossa hic docet. verb. *In modum. vers. sed quid.* Quin imò licet Reus in probatione exceptionis susceperit, nihilominus possessorio iudicio postea agere poterit, quia antea actum non erat, ut restitutio fieret, sed tantum exceptum repellendi causâ.

3 Sunt verò aliquæ causæ, in quibus exceptio spoliationis objici non potest, ut videtur est apud *Panorm. hic n. 22.* 1. Si causa seu jus petendi notorium sit, nam exceptio illa objicitur ad impediendum processum iudicii, in notoriis autem non est opus iudicario processu, sed citò condemnatio & executio fieri potest. *c. De manifesta. 17. 2. q. 1.* Ceterum si etiam spoliatio notoria sit, tunc arbitror eam obstare condemnationi, quia potest dicere spoliatus, non tibi satisfaciam, nisi prius me restituas, & est æqua petitio. 2. Si periculum in mora sit, seu si causa dilationem non patitur, ut si agatur de pariete reficiendo, ædibus fulciendis, ne ruina facta vicini ædibus damnum inferat. 3. In causa matrimoniali & aliis spiritualibus, nõ potest opponi exceptio spoliationis rerum privatarum *c. 1. §. vlt. De restitut. spoliat. in 6.* Si officium Superioris impleretur, non per modum actionis contra adversarium, sed ut v. g. electus confirmetur, præsentetur, tum nullius spoliationis exceptio fieri potest, cum ea non nisi præcedente actione concessa sit. Aliam causam ponit *Anton. & Panorm. hic n. 23.* Si Actor proponat, quòd Reus ipsi ex juramento obligetur, audiendum Reum non esse, si de spoliatione excipiat, id verò verissimum est, si ex circumstantiis appareat, quòd jurans voluerit renuntiare beneficio exceptionis, alioquin verò juramentum intelligitur secundum naturam & conditiones actus cui adjungitur; ergo sicuti simplex debitor si conventus sit, non tenetur respondere aut solvere, nisi prius excusâ quaestione spoliationis & factâ restitutione, ita etiam debitor juratus. Accedit, quòd juramentum adiectum promissioni, obligationem eius ad novum casum non extendit, sed intensuè tantum auget.

4 Nota III. Si testi crimen obiectum probetur, ad hoc ut à testimonio ferendo re-

pellatur, non idè ex his actis puniri potest. *cap. 1. De except.* quia ad hoc non est actum: *semper enim,* ait glossa hic, verb. *Restitutio,* videndum est ad quid agatur, quia secundum modum agendi firmanda est sententia iudicis. Sed neque testis, si de falso testimonio in iudicio convictus sit, inter infames haberi debet, ut hic, & *l. Lucius 21. ff. de his qui nos. infam.* quia actio non est contra ipsum instituta, idèoque nec condemnari debet, si quidem ex sententia pro alio habitata, alium prægruari non oportet. *cit. l. Lucius. in fine.* Declarari autem & limitari debet 1. Quòd iudex eâ re excitatus, novum processum ex officio contra testem ob crimen repulsum instituere possit. 2. Si ex tali criminis obiectione testis apud viros honestos infametur, seu existimatio eius grauetur, tum ab Ecclesiasticis dignitatibus repelli potest, ita ut eius electio non confirmetur. *cap. Super eo. 12. De elect.* aut confirmatio tanquã subreptitiè obtenta rescindatur. *cap. Super his. 16. De Accusat.* Sed beneficium & dignitatibus antea acquisitis privari non potest, nisi per novum processum. *cit. cap. Super his. de Accusat. in fine.*

CAPITVLVM III.

Tuam.

PARAPHRASIS.

Mortuo Comite Campania, Regina Cypri tanquam proxima eius consanguinea, succedere volebat: obiciebatur ei Natalium defectus; cum autem hæc quaestio incidens, quæ prius terminari debebat, quàm principalis, ad Ecclesiasticum forum spectaret, Honorius III. admonuit Philippum Regem Francia, ut super principali successione quaestione non cognoscat, nisi quaestio Natalium, ex qua illa dependet, à se terminata esset. Mortuo autem Philippo, hoc ipsum scribit ad filium eius Ludovicum, & mandat, ut si à Regina requisitus fuerit, super causâ successione, se non intromittat, donec causa Natalium à Sede Apostolicâ, ad quam pertinet, decisa sit, cum alioqui diversis pro-